

Vilniaus lietuvių namuose mokosi vaikai iš 43 šalių

Indrė PLIUŠKYTĖ

Užsienio lietuvių vaikams, kurie dar tik ruošiasi grįžti gyventi į Lietuvą, Vilniaus lietuvių namų dvyliktokė Justina Chmelevskytė linki vieno dalyko: nebijoti. Prieš trejus metus kartu su tėvais iš Norvegijos grįžusi mergina sako tikėjusis blogiausio. Tačiau patekusi į Vilniaus lietuvių namus nustebo dėl mokykloje tvyrančios draugiškos ir atviros atmosferos.

Klausu, kas būtų jai padėję nebijoti dar prieš atvykstant. Justina pripažįsta – jei iš anksto būtų žinojusi apie Vilniaus lietuvių namus, jų paskirtį ir išgirdusi, ką apie šią mokyklą kalba moksleiviai, baimė būtų buvusi gerokai mažesnė.

Šiomet prioritetas - moksleiviams iš Ukrainos

Turbūt ne visiems, einantiems pro šį Vilniaus Naujininkų mikrorajone esantį gelsvos spalvos pastatą, topteli, kad už jo sienų verda spalvingas tautų katilas. O Vilniaus lietuvių namų direktorius Gintautas Rudzinskas juokais juos vadina Babelio bokštu.

Šiomet čia mokosi vaikai iš 43 šalių – tremtinių ir politinių kalinių palikuonys, lietuvių emigrantų vaikai, užsieniečių vaikai, kurių tėvai yra gavę leidimą gyventi Lietuvoje, pabėgėlių vaikai, vaikai su negalia. Pastaraisiais metais prioritetas teikiamas vaikams, atvykusiems iš Ukrainos.

Pirmąsias karo Ukrainoje pasekmes Vilniaus lietuvių namai pajuto dar 2014-aisiais. Būtent tuomet atsirado klasės, kuriose ėmė mokytis vaikai iš Ukrainos karo zonų – Donecko, Luhansko regionų, Krymo. Čia jie atvažiuodavo metams,

tačiau didelė dalis likdavo mokytis ir toliau.

„Tuomet atvykdavę ukrainiečiai vaikai turėdavo ne tik tėvų sutikimą, bet ir išlaikymą, o nuo šių metų kovo jie atvažiuoja neturėdami nieko“, – sako direktorius. Todėl mokykla ne tik pasirūpina psichologine pagalba, bet ir dažnai organizuoja įvairias akcijas, kad aprūpintų pabėgėlius būtiniaisiais daiktais.

Per savaitę - 22 lietuvių kalbos pamokos

Pirmas klausimas, kurį Vilniaus lietuvių namų direktorius Gintautas Rudzinskas užduoda visiems būsimiems mokiniams ir jų tėvams – ar jie ketina likti Lietuvoje. Jei atsakymas neigiamas, Vilniaus lietuvių namai padeda tėvams surasti kitas mokyklas, sudarančias tinkamesnes sąlygas laikinai apsistoti Lietuvoje.

„Mūsų mokykloje nuo pirmųjų dienų vaikai pradeda mokytis lietuvių kalbos, iškart prasideda integracijos į visuomenę procesas“, – sako G. Rudzinskas. Moksleiviai, kurie lietuvių kalbos nemoka arba yra gerokai ją primiršę, vienerius metus praleidžia išlyginamojoje klasėje. Bet jei pakanka įgūdžių susišnekėti buitine kalba, jų laukia įprasta lietuvių klasė.

Dvyliktokui Ivan Ostapenko adaptuotis Lietuvoje padėjo drąsa kalbėti.

Ukrainietis Ivanas Ostapenko apie išlyginamąją klasę žino ne iš nuogirdų. Prieš ketverius metus į Vilniaus lietuvių namus jis atvyko pagal Lietuvos ambasadoriaus Ukrainoje Petro Vaitekūno inicijuotą programą, vykdomą nuo 2014-ųjų. Pirmus metus jis lietuvių kalbos mokėsi vos dvi valandas per savaitę, o kitamet, patekęs į išlyginamąją klasę, turėjo net 22 lietuvių kalbos pamokas per savaitę.

Dabar lietuviškai laisvai kalbantis dvyliktokas šypteli – lietuvių kalbos gramatika jam iki šiol kelia sunkumų. Tačiau šneka jis drąsiai ir sako, kad būtent drąsa kalbėti jam padėjo adaptuotis, kai vos 13-os atvyko iš karo zonos be tėvų, tik su grupele tautiečių.

„Tuomet išvis nežinojau, kas ta Lietuva“, – sako Ivanas, čia pat pridurdamas, kad dabar po gimnazijos planuoja tęsti mokslus Lietuvoje.

Ivanas, kaip ir ketvirtadalis gimnazijos moksleivių, gyvena bendrabutyje šalia mokyklos. Jauniausias bendrabučio gyventojas mokosi antroje klasėje, tiesa, drauge gyvena ir jo vyresnioji sesuo. G. Rudzinskas pripažįsta, kad tokio amžiaus vaikui be tėvų yra per sunku, todėl tėvams rekomenduoja vaikų neatskirti nuo šeimų bent iki 8-9 klasės. „Ketverių penkerių metų visiškai pakanka spragoms likviduoti ir pakankamai gerai išmokti lietuvių kalbai“.

Iškart pajunta politinius pasaulio pokyčius

„Jei lietuviai, gyvendami užsienyje, neskyrė dėmesio lietuvių kalbai, bet gyvenimas staiga pasikeitė ir teko grįžti, vaikai neretai nemoka lietuvių kalbos, o šeima ne visada turi galimybes leisti vaikus į privačias mokyklas, kuriose ugdymas vyksta užsienio kalbomis“, – sako G. Rudzinskas.

Vilniaus lietuvių namai stengiasi priimti visus norinčius, kurie atitinka mokyklos kriterijus ir neveluoja pateikti dokumentų. „Jei dokumentai pateikiami per vėlai, jokių būdu jų neatmetame, tiesiog rekomenduojame kreiptis kitais metais“, – paaiškina G. Rudzinskas. Kitamet šie moksleiviai įgyja pirmumo teisę. „Dalis persigalvoja, tačiau didžioji dalis atvyksta“, – teigia mokyklos direktorius.

Vilniečių vaikai gali patekti tik į pirmą Vilniaus lietuvių namų klasę. Kiekvienos klasės formavimas prasideda nuo nedidelės grupelės vilniečių lietuvių vaikų, dažniausiai – tremtinių ir politinių kalinių palikuonių, ir kasmet į šią klasę įkeliami iš kitų šalių atvykstančių vaikų.

„Mokykloje pajuntame visus politinius pokyčius“, – sako G. Rudzinskas. Be abejo, dabar daugiausia juntamos karo Ukrainoje pasekmės, tačiau Vilniaus lietuvių namų moksleivių gretas pastaraisiais metais papildė ir „Brexitas“, ir vaikų teisių apsaugos tarnybų suaktyvėjimas Norvegijoje.

Kaip sutaria Rusijos ir Ukrainos vaikai?

Mokykloje mokosi 42 ukrainiečių ir 57 rusų vaikai. Direktoriaus teigimu, konfliktų tarp jų nekyla.

„Visi vaikai gerai žino šventą dalyką: jei atsirastų patyčių ar įžeidinėjimų dėl tautybės – važiuoji namo“, – sako G. Rudzinskas. Šios kraštutinės priemonės panaudoti neteko, direktorius yra turėjęs tik vieną pokalbį su jaunesniųjų klasių vaiku, per pertrauką įžeidusiu ukrainietį vaiką dėl jo kilmės. „Supratęs, kad ši

situacija neturi politinio atspalvio, o tėra vaikiškumo apraiška, šios situacijos neeskalavau“, – prisimena direktorius ir priduria manantis, kad moksleivis griežtą pokalbį su direktoriumi prisimins dar ilgai.

„Pastaruoju metu iš Rusijos atvažiuojančių vaikų tėvai nusiteikę labai aiškiai: arba grįžta visa šeima, nes nebegali ir nebenori gyventi Rusijoje, arba išsiunčia vaikus, kad bent šie turėtų ateitį“, – teigia G. Rudzinskas.

Dvyliktokei Justinai Chmelevskytei Vilniaus lietuvių namai primena labiau namus, o ne mokyklą

Vilniaus lietuvių namai - kultūrinių skirtumų tolerancijos lopšys

Ukrainietis Ivanas sako, kad niekas šioje mokykloje nėra pasijuokęs, kai atvykėlis, stengdamasis kalbėti lietuviškai, daro klaidų.

„Didžioji dalis mokinių yra atvažiavę iš kitų šalių, ir man patinka tai, kad jie visi kažkada buvo pirmamečiai“, – prisipažįsta G. Rudzinskas. — „Jie visi perėjo per tą patį – patyrė adaptaciją, tad beveik nejučiomis ima globoti naujokus, ypač jei jie iš tos pačios šalies“.

Mokykloje darniai sugyvena ir skirtingų tikėjimų atstovai. „Yra keturios didelės grupės – katalikai, stačiatikiai, musulmonai ir budistai“, – sako G. Rudzinskas. Jis nėra girdėjęs, kad būtų nesutarimų ar patyčių dėl tikėjimo. Nuolat būdami tokioje daugiakultūroje aplinkoje vaikai pripranta prie odos spalvos, tradicijų, tikėjimo skirtumų ir juos vertina kaip natūralų reiškinį.

O kaip tokia daugiakultūre mokyklos bendruomenė švenčia didžiąsias metų šventes? Šiuo metu mokyklos vestibulyje justi Kalėdų laukimas – stovi mokinių gamintais popieriniais nameliais papuošta eglė.

Direktorius papasakoja, kad mokykla turi gražią šventę – Kūčių vakarienę. Ji vyksta ne tikrąją dieną, o anksčiau, kadangi daugelis mokinių per šventes išvažiuoja namo. „Rengiame tikrą Kūčių vakarienę, pasikviečiame netgi kunigą“, – sako G. Rudzinskas.

Vakarienėje dalyvauja visi vyresniųjų ir išlyginamųjų klasių mokiniai. „Anksčiau dalyvaudavo visa mokykla, bet dabar mes nebetelpam“, – konstatuoja direktorius.

Kartą tokios vakarienės metu G. Rudzinskas paklausė, kaip jaučiasi joje dalyvaujantis musulmonų tikėjimą išpažįstantis dvyliktokas. „Vaikino atsakymas buvo nuostabus“, – prisimena G. Rudzinskas. Paaiškinęs, kad jo tikėjimas moko gerbti kitą žmogų, o Dievas yra vienas, tik skirtinguose tikėjimuose vadinamas skirtingais vardais, vaikas paisė visų Kūčių vakarienės tradicijų ir laužė kalėdaitį.

Svarbiausias direktoriaus patarimas

Planuojantiems leisti vaikus į Vilniaus lietuvių namus G. Rudzinskas iš savo patirties pataria vieną, anot jo, svarbiausią dalyką.

„Sprendimą tėvai ir vaikai turėtų priimti sąmoningai, viską apgalvoję ir svarbiausia, kad tai nebūtų tik tėvų noras“, – sako G. Rudzinskas.

Prieš leisdami vaiką į šią mokyklą tėvai turėtų su juo daug ką aptarti. „Kaip bendraus, kaip palaikys ryšį, kokį rodys dėmesį, nes vaikas neturi jaustis paliktas,

atskirtas nuo šeimos ir sieti mokyklos su bausme“, - kalba direktorius ir priduria, jog per 11 jo darbo metų buvo pora istorijų, kai teko atsisveikinti su mokiniais, kurių tėvai sprendimą leisti juos į Vilniaus lietuvių namus buvo priėmę vienašališkai. „Nepaisant to, kad sudarome visas sąlygas gyvenimui be tėvų - nekainuoja nei mokslas, nei išlaikymas, - šeimos santykiai ir bendravimas privalo išlikti“, - akcentuoja G. Rudzinskas.

Vilniaus lietuvių namų istorija ir funkcijos

Vilniaus lietuvių namai įkurti 1990 m. kaip Vilniaus respublikinė internatinė mokykla lietuvių kalba vaikams, gyvenantiems už Lietuvos ribų.

Pirmaisiais metais čia mokėsi vos 187 moksleiviai, o šiemet šis skaičius jau beveik trigubai didesnis - 515 moksleiviai, kurių didžiąją dalį sudaro vaikai, atvykę iš Rusijos, Ukrainos ir Anglijos. 116 vaikų yra tremtinių ir politinių kalinių palikuonys.

Vilniaus lietuvių namai ne tik ugdo savo įstaigos moksleivius, bet ir teikia konsultacijas kitoms Lietuvos mokykloms, kaip dirbti su lietuviškai nemokančiais vaikais. Per „Moodle“ platformą Vilniaus lietuvių namai vykdo ir 135 valandų trukmės lietuvių kalbos ir istorijos mokymus lietuvių kilmės vaikams. Kasmet šioje programoje per nuotolį savo šalyse po pamokų mokosi 120 vaikų.

Vos įžengus į Vilniaus lietuvių namus pasitinka moksleivių papuošta kalėdinė eglė.

Šiomet Vilniaus lietuvių namai buvo atsakingi ir už nelegalių migrantų vaikų

ugdymą keturiuose migrantų mokymo centruose visose Lietuvoje: Ruklos pabėgėlių priėmimo centre, Pabradės užsieniečių registracijos centre, Naujininkų užsieniečių apgyvendinimo centre, Medininkų pasieniečių mokykloje.

Su mokytojais, ateinančiais dirbti į Vilniaus lietuvių namus, iš pradžių visada sudaroma terminuota vienerių metų sutartis, nes darbas yra specifinis ir keliami šiek tiek didesni reikalavimai. Mokytojai turi ir patys įsivertinti, ar gebės dirbti tokioje ypatingoje aplinkoje.

Daugiau apie Vilniaus lietuvių namus skaitykite čia: <https://www.lnamai.lt/>

Nuotraukos I.Pliuškytės.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt

